

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

Robert Burek (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa P. S.A.

przeciwko K. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 3 kwietnia 2024 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 12 grudnia 2013 r., sygn. I Nc 5783/13:

- 1. uchyla w całości nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 12 grudnia 2013 r., I Nc 5783/13 i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

W dniu 17 października 2012 r. P. Sp. z o.o. (którego następcą prawnym jest P. S.A.; dalej: „powód”), zawarła umowę pożyczki nr [...] (dalej: „umowa pożyczki”) z K. S. (dalej: „pozwana”). Zabezpieczeniem powyższej umowy był weksel *in blanco*. Weksel został wystawiony 18 października 2012 r. i inkorporował zobowiązanie do zapłaty na rzecz powoda kwoty 11 821,71 zł w dniu 24 listopada 2013 r. Jako miejsce płatności weksla wpisano B. i opatrzone go klauzulą „nie na zlecenie”.

W wezwaniu z 14 listopada 2013 r. powód poinformował pozwaną o naruszeniu postanowień zawartej przez nią umowy pożyczki i niespłaceniu zobowiązań zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat rat pożyczki. Ponadto powód wezwał ją do natychmiastowej zapłaty kwoty 11 821,71 zł na którą składały się:

- kwota niespłaconej pożyczki - 8 784 zł;
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2 a) postanowień umowy - 1 232,72 zł;
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2 b) postanowień umowy - 1 756,80 zł;
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2 c) postanowień umowy - 45,00 zł;
- umowne odsetkiienne obliczone na podstawie pkt 13.1 postanowień umowy 3,19 zł.

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej nakazem (dalej: „Sąd Rejonowy” lub „Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej”) zapłaty z 12 grudnia 2013 r., I Nc 5783/13 (dalej: „nakaz zapłaty”) wydanym w postępowaniu nakazowym nakazał pozwanej, aby zapłaciła pozwanemu kwotę 11 821,71 zł z ustawowymi odsetkami od 25 listopada 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2 565 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nakazując pozwanej, aby zaspokoiła roszczenie powoda w całości wraz z kosztami w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu, albo w tym terminie wniosła sprzeciw. Pozwana nie wniosła sprzeciwu od powyższego nakazu zapłaty. W konsekwencji powyższego nastąpiło jego uprawomocnienie oraz nadanie klauzuli wykonalności.

Prokurator Generalny (dalej: „skarżący”), pismem z 29 listopada 2022 r. wniosł skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty zarzucając mu na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2023 r., poz. 1093 ze zm., dalej: „u.SN”) naruszenie:

1. określonych przez art. 76 Konstytucji RP zasad, takich jak zasada ochrony konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi poprzez niezapewnienie pozwanej ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi zgodnie z Dyrektywą Rady nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz.U. WE L95/29), a w konsekwencji wydanie orzeczenia z naruszeniem z art. 385¹ k.c. (w brzmieniu z dnia wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla), bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy i niedozwolonych postanowień umownych, z którego wynikało zobowiązanie, w wyniku naruszenia k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień orzekania, tj. art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zaniechanie wezwania powoda do przedłożenia dokumentów dotyczących umowy pożyczki;
2. naruszenie w sposób rażący prawa materialnego, tj. art. 22¹ k.c., poprzez jego niezastosowanie do pozwanej jako konsumenta w sytuacji, gdy z okoliczności sprawy nie wynikało, żeby dokonane przez nią czynności prawne (wystawienie weksla *in blanco*, zawarcie umowy pożyczki) były związane z działalnością gospodarczą lub zawodową;
3. naruszenie w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zaniechanie wezwania powoda do przedłożenia dokumentów dotyczących zawartej umowy pożyczki, w tym samej umowy oraz deklaracji wekslowej i mimo tego wydanie nakazu zapłaty, w sytuacji, gdy nie wykazał on, że wezwał pozwaną do zapłaty sumy wekslowej. Skarżący wskazał nadto, że treść weksla nasuwała wątpliwości, w zakresie objętej żądaniem pozwu kwoty wykupu, która była wynikiem zastosowania klauzul sprzecznych z przepisami prawa, co powodowało niedopuszczalność jego wydania.

Na podstawie powyższych zarzutów skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

Rejonowemu w Bielsku-Białej, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej,

2. wydanie przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej postanowienia o wstrzymaniu wykonania nakazu Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 12 grudnia 2013 r., I Nc 5783/13 w całości do czasu ukończenia postępowania ze skargi nadzwyczajnej, z uwagi na grożącą pozwanej niepowetowaną szkodę wynikającą z prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kielcach, Km 754/21, egzekucji z jej majątku.

Uzasadniając postawione zarzuty skarżący wskazał, że art. 76 Konstytucji RP jest dopuszczalnym wzorcem kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. W tym kontekście oczywistym jest, że sąd, przed którym prowadzone jest postępowanie nakazowe z weksla wobec konsumenta, obok przepisów k.p.c., powinien z urzędu stosować przepisy mające na celu ochronę konsumenta. Zdaniem skarżącego, chociaż unormowania Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, nr 95, poz. 29; dalej: „Dyrektywa 93/13”), nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym pozwalającym zobowiązać w umowie pożyczkobiorcę do wystawienia weksla własnego *in blanco* w celu zabezpieczenia zapłaty wiarygodności wynikającej z umowy o pożyczkę konsumencką, to jednak sąd, jeśli poweźmie poważne wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na takim wekslu, powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter. W tym też zakresie sąd może zażądać od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu umowy tak, aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z tych dyrektyw. Tymczasem, według Prokuratora Generalnego, Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej wydając zaskarżony nakaz zapłaty dopuścił się naruszenia wskazanej normy konstytucyjnej. Nie zbadał bowiem zapisów umowy pożyczki stanowiącej pierwotne źródło zobowiązania pozwanej, pomimo że zaciągnęła ona ją w celach konsumpcyjnych, spełniała definicję konsumenta określoną w art. 22¹ k.c., a analizowana umowa podpadała pod definicję kredytu konsumenckiego wynikającą z art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1028 z późn. zm.; dalej: „ustawa o kredycie konsumenckim”) i nie zachodziło ograniczenie wynikające z art. 3 ust. 1 tej ustawy. Wobec nieskierowania sprawy do postępowania zwykłego, nakaz zapłaty wykorzystany został jako instrument, który zwiększył dysproporcje pomiędzy partnerami społecznymi. W ten sposób Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumenta, który nie był w stanie się skutecznie bronić.

W dalszej części uzasadnienia, Prokurator Generalny wskazał, że analizując niniejszą sprawę należało także podnieść zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zaniechanie powoda do przedłożenia dokumentów dotyczących umowy pożyczki oraz deklaracji wekslowej i mimo tego wydanie nakazu zapłaty. W tym zakresie skarżący uznał, że Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej zaniechał kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy pod kątem art. 385¹ k.p.c. Bez analizy treści umowy pożyczki, którą Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej nie dysponował nie było możliwe dokonanie oceny czy czynność prawna w postaci umowy pożyczki nie zawierała klauzul abuzywnych lub nie była dotknięta bezwzględną nieważnością z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Sąd ten był więc władny do dokonania z urzędu oceny stosunku podstawowego stanowiącego podstawę zobowiązania wekslowego pozwanego.

Skarżący wyjaśnił nadto, że potrzebę przeprowadzenia z urzędu na podstawie art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. sądowej kontroli postanowień dokumentów umowy pożyczki, będącej źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia wekslowego, odnaleźć należało także w treści weksla, która nasuwała uzasadnione wątpliwości. Już kwota jego wykupu objęta żądaniem pozwu nasuwało bowiem wątpliwości, co do tego, czy nie była wynikiem zastosowania przez powoda klauzul abuzywnych lub sprzecznych z przepisami prawa. Na powyższe wskazywało też proste zestawienie kwot płatności weksla z treścią uzasadnienia pozwu i treścią załączonego do pozwu zawiadomienia.

Odnosząc się do powyższego skarżący ponownie podkreślił, że przy takich okolicznościach Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej powinien odmówić wydania nakazu zapłaty i z urzędu zobowiązać powoda do przedłożenia wszystkich dokumentów dotyczących przedmiotowej umowy pożyczki, zawartej pomiędzy powodem a pozwaną (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-4149/18 i C-483/18 Profi Credit Polska S.A.). Skarżący przypomniał przy tym, że zgodnie z treścią art. 485 § 2 k.p.c. sąd wydaje nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla, czeku, warrantu lub rewersu należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W razie przejścia na powoda praw z weksla, z czeku, z warrantu lub z rewersu, do wydania nakazu niezbędne jest przedstawienie dokumentów do uzasadnienia roszczenia, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksla, z czeku, z warrantu lub z rewersu. Tym samym na skutek wydania nakazu zapłaty bez wcześniejszej analizy umowy pożyczki, żadna z powyżej wskazanych okoliczności w niniejszej sprawie nie została uwzględniona. Wobec powziętych wątpliwości dotyczących stosunku podstawowego, Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej był zobowiązany skierować sprawę na rozprawę, czego nie uczynił. Zaniechanie w tym względzie spowodowało zatem, że Sąd ten naruszył w sposób rażący przepisy art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 248 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.

Końcowo odnosząc się do przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, Prokurator Generalny zaznaczył, że normy chroniące konsumentów, realizujące przedmiotowe zasady, mają na celu zapewnienie równowagi między profesjonalnym uczestnikiem obrotu, jakim jest przedsiębiorca, a konsumentem. Wydanie przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej orzeczenia, nakładającego na stronę będącą konsumentem obowiązek zapłaty, bez badania prawidłowości stosunku podstawowego z uwagi na istniejące wątpliwości, co do jego uczciwego charakteru, z którego wynika zobowiązanie, w sytuacji, gdy jego drugą stroną jest przedsiębiorca, jest niewątpliwie sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Sposób zastosowania obowiązujących przepisów, jaki miał miejsce w przedmiotowej sprawie spowodował bowiem, że pozwana jako konsument będąc już stroną uprzednio zawartej umowy, na etapie postępowania sądowego została praktycznie pozbawiona należytej ochrony, bowiem sąd rozstrzygnął sprawę lekceważąc konsumencki charakter stosunku wiążącego pozwaną z powodem.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył pełnomocnik powoda. W piśmie z 20 grudnia 2022 r. wniósł on o oddalenie skargi w całości jako niezasadnej oraz zasądzenie na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojewódzkiego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, lub

2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub

3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skargę nadzwyczajną, co do zasady, wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna w terminie roku od dnia rozpoznania (art. 89 § 3 zd. 1 u.SN). Stosownie do art. 115 § 1 u.SN, jedynie przejściowo, w okresie 6 lat od dnia wejścia w życie ustawy, skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r. W takim przypadku, zgodnie z art. 115 § 1a u.SN, skarga nadzwyczajna może być wniesiona wyłącznie przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto, od tego samego orzeczenia w interesie tej samej strony skarga nadzwyczajna może być wniesiona tylko raz (art. 90 § 1 u.SN).

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu wadliwych, a jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19; wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23). Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji powinna dotyczyć tylko tych z nich, które nie dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi.

Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednej z przesłanek szczegółowych – uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Ponadto, skarga nadzwyczajna musi nawiązywać do przesłanki ogólnej (funkcjonalnej), wskazanej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, która wymaga równoczesnego wykazania, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Ścisłe określenie przesłanek przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z jej funkcją ochronną w ujęciu Konstytucji, tj. z jednej strony, z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji), a z drugiej strony, z konieczną ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji, zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; wyroki Sądu Najwyższego: z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23). Ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), a przez to stabilności prawa, należy do fundamentów demokratycznego państwa prawnego i znajduje głębokie uzasadnienie aksjologiczne. Z tego względu – jak wskazuje się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPC”) – nadzwyczajne środki zaskarżenia muszą być uzasadnione okolicznościami o istotnym i niewątpliwym charakterze, korygującym fundamentalne wady rozstrzygnięć jurysdykcyjnych, niweczące podstawową funkcję wymiaru sprawiedliwości (wyrok ETPC z 24 lipca 2003 r., *Riabykh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99). Nie mogą przy tym inicjować *de facto* dodatkowej kontroli instancyjnej. Dopuszczalny na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka środek kontroli musi wobec tego sprawiedliwie wyważyć między prywatnymi interesami a ochroną pewności prawa, w tym ochroną powagi rzeczy osądzonej, od których zależy efektywność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Konstrukcyjnym założeniem skargi nadzwyczajnej jest więc takie określenie jej przesłanek, by służyła ona eliminowaniu z obrotu orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji, stwierdzone naruszenia muszą być na tyle poważne, by wzgląd na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23).

Dokonując wstępnej oceny skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia okoliczności, które mogłyby prowadzić do wniosku, że w niniejszej sprawie jest ona niedopuszczalna, co skutkowałoby jej odrzuceniem *a limine*, bez potrzeby merytorycznego zbadania podniesionych w niej zarzutów. Została ona wniesiona przez Prokuratora Generalnego, który jest jednym z dwóch podmiotów wskazanych w art. 115 § 1a u.SN, uprawnionych do wnoszenia skarg nadzwyczajnych od orzeczeń, które uprawomocniły się przed dniem wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym. Zaskarżony nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej nie mógł zostać, na dzień wniesienia skargi, uchylony ani zmieniony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Należy zatem stwierdzić, że nie zachodziły przeszkody do merytorycznego rozpoznania wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się już pogląd, że konstrukcja skargi nadzwyczajnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny występowania przesłanek szczegółowych, a następnie weryfikacji czy wystąpiła również przesłanka ogólna (funkcjonalna). W rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej Prokurator Generalny sformułował przeciwko zaskarżonemu orzeczeniu zarzuty odwołujące się do dwóch przesłanek szczegółowych określonych w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów, w pierwszej kolejności należy stwierdzić zasadność naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego, związanych z przypisaniem pozwanej statusu konsumenta oraz dotyczących go obowiązków sądu, wydającego nakaz zapłaty.

Po pierwsze, w niniejszej sprawie nie budzi zastrzeżeń ustalenie, że pozwanej przysługiwał status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Okoliczność ta wiąże się z koniecznością zachowania szczególnej ostrożności w zakresie rozpoznawania spraw, w których jedna ze stron jest konsumentem. Z tego też względu ustawodawca wprowadził regulacje mające zapewnić ochronę interesów konsumenta nie tylko na etapie dokonywania czynności prawnych, ale również podczas dochodzenia określonych roszczeń na drodze postępowania

sądowego. W niniejszej sprawie weryfikacja zarzutów postawionych przez skarżącego sprowadza się zatem do ustalenia czy w związku z wydaniem zaskarżonego nakazu zapłaty doszło do naruszenia prawa przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, zwłaszcza w kontekście konieczności uwzględnienia konsumenckiego charakteru umowy oraz zawartych w niej klauzul. Powyższe wynika przede wszystkim z treści przywołanego w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej przepisu art. 385¹ k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Niedopełnienie procedur związanych z dochodzeniem roszczeń od konsumenta – niezależnie od tego, czy *de facto* doszło do naruszenia jego interesów, uznać należy za zachowania bezprawne.

Zasadność powyższego zarzutu prowadzi do uznania słuszności naruszenia przepisów proceduralnych, dotyczących wydawania nakazu zapłaty, gdy jego podstawą jest umowa zawierana z konsumentem. Zgodnie z art. 485 § 2 zd. 1 k.p.c., sąd wydaje nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. Co więcej, każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu stosownego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne (art. 248 § 1 k.p.c.). Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego uznania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału (art. 233 § 1 k.p.c.). Okoliczności, że pozwana była konsumentem, a nakaz zapłaty został wydany w oparciu o weksel *in blanco*, powinny przemawiać zatem za obligatoryjnym żądaniem przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej przesłania treści umowy pożyczki. W ten sposób mógłby on zweryfikować, czy umowa ta nie zawiera klauzul abuzywnych, naruszających interesy pozwanego. Pominięcie takiej kontroli mogło natomiast prowadzić do zaakceptowania przez sąd działań nawet rażąco naruszających prawa konsumenta.

W niniejszej sprawie powyższa kwestia wydaje się szczególnie istotna, biorąc pod uwagę wysokość kosztów pozaodsetkowych, przewidzianych w umowie

pożyczki. Wynika z niej bowiem, że kwota udostępniona pozwanej (8 784 zł) w stosunku do pozostałych opłat (odpowiednio: 1 232,72 zł oraz 1 756,80 zł) była niewspółmiernie różniąca. Sama ta okoliczność, przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru zawartej umowy, powinna zobowiązać sąd do zweryfikowania treści umowy pod kątem potencjalnej abuzywności zawartych w niej postanowień. Przyjmuje się bowiem, że ocena, czy dana klauzula umowna miała charakter niedozwolony, musi opierać się na przesłankach określonych w art. 358¹ § 1 zd. 1 k.c., tj. powinna prowadzić do ustalenia czy prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Rażącym naruszeniem interesów będzie nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków konsumenta – na jego niekorzyść. Sprzeczność z dobrymi obyczajami sprowadza się natomiast do zmierzania do naruszenia równorzędności stron stosunku prawnego i nierównego rozkładania uprawnień i obowiązków pomiędzy partnerami umowy (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 września 2020 r., II CNP 1/20; podobnie: wyrok Sądu Najwyższego z 13 sierpnia 2015 r., I CSK 611/14). Za niedozwoloną klauzulę umowną uznać można zatem m.in. pobieranie przez kredytodawców kredytu konsumenckiego opłat zbyt wysokich i niczym nieuzasadniających tej wysokości. Za słuszny należy uznać pogląd, zgodnie z którym ocena abuzywności postanowień umownych, które odnoszą się do pozaodsetkowych kosztów kredytu, powinna być zatem dokonana pod kątem ich ekwiwalentności w stosunku do poniesionych przez kredytodawcę kosztów. Kredytodawca powinien wykazać, że powyższe koszty odpowiadają w rzeczywistości poniesionym przez niego kosztom (J. R. Antoniuk, *Dopuszczalność badania abuzywności postanowień umownych dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego*, Monitor Prawniczy 2021, nr 5, Legalis). Jeżeli okaże się, że w wyniku ustalenia wysokości kosztów pozaodsetkowych dojdzie do nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków konsumenta (na jego niekorzyść), a wysokość dodatkowych opłat będzie *de facto* stanowiła zawołowane wynagrodzenie kredytodawcy, którego funkcję powinny pełnić przewidziane w umowie odsetki, należałoby uznać wspomnianą klauzulę za niedozwoloną (wyrok Sądu Najwyższego z 28 lipca 2021 r., I NSNc 180/20).

Odnosząc się do powyższego, należy też zaznaczyć, że w orzecznictwie zwraca się uwagę na tzw. test przyzwoitości, który ma ułatwić ocenę, czy w danym przypadku zastosowana klauzula ma charakter abuzywny. Polega on na „zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on – na podstawie ogólnych przepisów – w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe” (wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14). W niniejszej sprawie rację ma zatem skarżący, podnosząc, że przewidziane w umowie koszty ubezpieczenia, wysokość wynagrodzenia umownego i opłata przygotowawcza mogły *de facto* zostać potraktowane jako zmierzające do obejścia prawa i uznane za nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Należy dodać, że przy ocenie, czy zastosowana przez powoda klauzula mogła mieć charakter abuzywny, trzeba wziąć pod uwagę to, że „analiza rozkładu obowiązków umownych musi być dokonana w kontekście całości okoliczności sprawy. Nie można poprzestać na literalnym brzmieniu klauzuli. Trzeba jeszcze rozważyć jakie konsekwencje wywołuje ona na płaszczyźnie danego stanu faktycznego. (...). Nieraz bowiem całkiem niepozorne postanowienie umowy powoduje znaczne zwichnięcie całej struktury konkretnego stosunku obligacyjnego” (zob. Ł. Węgrzynowski, *Niedozwolone postanowienia umowne jako środek ochrony słabszej strony umowy obligacyjnej*, Warszawa 2006, s. 124). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 30 czerwca 2020 r., III CSK 343/17, dla oceny abuzywności postanowień umownych istotne znaczenie będzie miała nie tylko ich treść, ale również okoliczności zawarcia umowy i transparentność tych postanowień, tj. ich jednoznaczność i zrozumiałość. Biorąc to wszystko pod uwagę, konieczne jest przeanalizowanie postanowień umowy, uwzględniając m.in. okoliczność, że wnioskodawczyni nie była podmiotem profesjonalnym, a przez to stanowiła słabszy podmiot stosunku obligacyjnego, a także czy wnioskodawczyni została odpowiednio poinformowana o wysokości wiążących ją opłat i sposobu ich naliczania. Wszystkie te okoliczności powinny być ponownie przeanalizowane przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej. Pominięcie zbadania treści

umowy, w oparciu o którą wystawiony został następnie weksel *in blanco*, stanowiło przejaw naruszenia prawa, związany z zaniechaniem podjęcia koniecznych w takich sytuacjach decyzji procesowych.

Należy przy tym zaznaczyć, że pomimo iż celem postępowań nakazowych jest ułatwienie i przyspieszenie dochodzenia przez wierzycieli ich roszczeń, nie może odbywać się to jednak kosztem naruszenia praw stron będących konsumentami. Z tego względu sąd rozpoznający sprawy o takim charakterze, jest zobowiązany do zachowania szczególnej ostrożności w zakresie podejmowanych decyzji procesowych. Przepisy proceduralne mają bowiem służyć zapewnieniu pewności prawa, a ich zastosowanie nie może prowadzić do dalszego osłabienia lub faktycznego wyłączenia konstytucyjnie gwarantowanej ochrony konsumenta. W postępowaniu nakazowym toczącym się na podstawie weksla własnego wystawionego przez konsumenta *in blanco* i następnie uzupełnionego przez wierzyciela, sytuacja pozwanego konsumenta jest tymczasem zdecydowanie słabsza, ponieważ możliwość wniesienia zarzutów wiąże się ze spełnieniem przesłanek, które są zbyt rygorystyczne, by zapewniały równorzędną pozycję konsumenta względem wierzyciela dysponującego wekslem *in blanco* (zob. wyrok TSUE z 13 września 2018 r., C-176/17, *Profi Credit Polska SA w Bielsku-Białej przeciwko M. W.*; wyroki Sądu Najwyższego: z 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20; z 22 września 2021 r., I NSNc 371/21; z 22 września 2021 r., I NSNc 429/21; z 13 lipca 2022 r., I NSNc 452/21).

Niezależnie od powyższego, należy zaznaczyć, że również zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”) „art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 wymagają, aby sąd (...) mógł zażądać przedstawiania dokumentów służących za podstawę (...) powództwa” (wyrok TSUE z 7 listopada 2019 r., *Profi Credit Polska*, C-419/18 i C-483/18). Podkreślono przy tym, że „powyższe rozważania nie naruszają zasady dyspozycyjności (...). Okoliczność, że sąd krajowy wymaga od powoda przedstawiania treści dokumentu lub dokumentów, na których opiera się jego żądanie, należy bowiem po prostu do ram dowodowych postępowania, ponieważ to żądanie ma na celu jedynie upewnienie się co do podstawy powództwa”. W tej sytuacji sąd mógł z urzędu zażądać (na podstawie art. 248 § 1 k.p.c.)

od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu tych postanowień, tak aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z Dyrektywy 93/13. Powyższe sprowadza się do przyjęcia, że Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, rozpoznając niniejszą sprawę, był uprawniony i zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodu z dokumentu, tj. umowy pożyczki z 23 sierpnia 2011 r. nr 0221380-07213 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 września 2022 r., I NSNc 614/21).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że zasadne są wszystkie zarzuty sformułowane przez skarżącego na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. Nie uwzględniając konsumenckiego charakteru rozpoznawanej sprawy i odstępując od zbadania zawartych w umowie klauzul Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej dopuścił się w tym zakresie obrazy przepisów prawa materialnego i procesowego, przy czym naruszenia te – ze względu na wagę naruszonych norm, stopień ich naruszenia oraz ujemne skutki dla stron postępowania – miały charakter rażący (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19; z 28 lipca 2021 r. I NSNc 179/20; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21; z 13 lipca 2022 r., I NSNc 452/21). Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, rażące naruszenie prawa zachodzi bowiem, gdy zaskarżone orzeczenie można uznać za niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, gdy było wynikiem rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2021 r., I NSNc 51/20 i powołane tam orzecznictwo). W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolity pozostaje pogląd, zgodnie z którym rażące naruszenie prawa rozumieć należy jako „bardzo duże”, „wyraźne”. Jest to naruszenie prawa na tyle wyraźne, że do jego ustalenia nie jest konieczne prowadzenie złożonych procesów intelektualnych (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2021 r., I NSNc 1/21; z 3 grudnia 2020 r., I NSNc 34/20; z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 44/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 27 maja 2021 r., I NSNc 109/20). Przyjmuje się ponadto, że naruszenie prawa jest rażące wówczas, gdy w jego następstwie powstają skutki, które są niemożliwe do aprobaty w świetle wymagań praworządności lub też takie, które powodują niemożność akceptacji zaskarżonego orzeczenia jako aktu,

który został wydany przez organ praworządne państwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 marca 1996 r., II PRN 4/96; por. także wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2021 r., I NSNc 159/20). Podobny pogląd wypowiedział Sąd Najwyższy w wyroku z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19, wskazując, że „[r]ażący charakter prawa, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 2 ustawy z 2017 r. o Sądzie Najwyższym, winien uprawdopodobniać tezę o konieczności uchylecia zaskarżonego orzeczenia celem urzeczywistnienia zasady konstytucyjnej z art. 2 Konstytucji RP” (zob. także: wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NSNc 134/20).

Biorąc pod uwagę zasadność powyższych zarzutów, z tych samych względów za uzasadniony uznać należy również zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP. Zgodnie z treścią tego przepisu, władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Norma zawarta w art. 76 Konstytucji RP ma określoną treść normatywną i może być bezpośrednio stosowana, a wynikający z niej obowiązek zapewnienia właściwej ochrony konsumentów spoczywa na każdym organie i instytucji publicznej, której właściwość obejmuje kwestie dotyczące konsumentów, w tym również na sądach. Powyższe znalazło potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym art. 76 Konstytucji RP wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą władzę publiczną – w tym również sądy powszechne – do podejmowania działań mających na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Przepis ten powinien być uwzględniany zarówno przez ustawodawcę na etapie stanowienia prawa, jak i przez sądy powszechne w procesie jego stosowania i dokonywania jego wykładni (wyroki TK: z 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; z 13 września 2005 r., K 38/04; z 17 maja 2006 r., K 33/05; z 13 września 2011 r., K 8/09). Konstytucyjna zasada ochrony konsumenta zakłada, że ma on słabszą pozycję kontraktową niż przedsiębiorca, dlatego „wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (wyrok TK z 11 lipca 2011 r., P 1/10). Z tych względów Sąd Najwyższy uznawał art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN (wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października

2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 13 lipca 2022 r., I NSNc 452/21).

Rekonstrukcja ponadustawowych standardów ochrony konsumentów w Rzeczypospolitej Polskiej wymaga uwzględnienia również przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 7 czerwca 2016 r.). Potwierdza to orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że zakres ochrony konsumentów wynikający z art. 76 Konstytucji RP należy oceniać z uwzględnieniem zasad i wymagań prawa unijnego, z uwagi na zakres implementowania regulacji unijnych dotyczących prawa konsumenckiego do krajowego porządku prawnego (wyroki Sądu Najwyższego: z 2 czerwca 2021 r., I NSNc 178/20; z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; z 29 czerwca 2021 r., I NSNc 115/21; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21). Podstawowe znaczenie dla wyznaczenia zakresu tej ochrony ma Dyrektywa 93/13, która nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia skutecznych środków mających na celu zapobieganie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Zaniechanie przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej weryfikacji treści umowy spowodowało istotne ograniczenie skutecznej ochrony sądowej przysługującej pozwanej. Tymczasem w świetle nakreślonych powyżej standardów ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach następuje *ex lege* i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy z udziałem konsumenta (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 3 sierpnia 2021 r., I NSNc 232/21; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 67/21; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21). Co więcej, niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest *ex lege* pozbawione mocy wiążącej od samego początku i każdy organ orzekający w sprawie dotyczącej roszczenia z umowy z udziałem konsumenta jest obowiązany z urzędu to uwzględnić, chyba że konsument temu się sprzeciwi w sposób niewymuszony i jednoznaczny (uchwała Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17).

Samo stwierdzenie zaistnienia przesłanek szczegółowych nie jest jeszcze wystarczające dla wyeliminowania zaskarżonego orzeczenia z obrotu prawnego.

W dalszej kolejności należy bowiem ustalić czy uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty jest „konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (art. 89 § 1 *in principio* u.SN). Przesłanka ta powinna być interpretowana zgodnie z zasadą ustrojową wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej ma charakter kompleksowy. Na jej treść składają się inne zasady pochodne, m.in. zasada zaufania obywatela do państwa i zasada bezpieczeństwa prawnego jednostki (por. P. Tuleja, *Komentarz do art. 2*, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP, t. 1, Komentarz do art. 87-243*, Warszawa 2016, s. 223-228). Prokurator Generalny wskazał, że z zasady określonej w art. 2 Konstytucji RP wywodzona jest konieczność zapewnienia bezpieczeństwa prawnego jednostki, pewności co do prawa, przewidywalności stanowionego prawa, lojalności państwa względem obywateli, co powinno budować zaufanie jednostki do Państwa. Bezpieczeństwo prawne obywateli winno być przy tym rozumiane nie tylko formalnie jako przewidywalność działań władzy publicznej, ale także jako skuteczne zabezpieczenie dóbr życiowych i interesów człowieka. Zgodzić trzeba się przy tym ze skarżącym, że jej celem nie jest „tylko doprowadzenie do formalnej zgodności z prawem kwestionowanych orzeczeń, ale także realizacja zasady sprawiedliwości społecznej”. Z całą pewnością stoi ona na przeszkodzie akceptacji praktyki orzeczniczej polegającej na wydawaniu nakazu zapłaty przeciwko konsumentowi z uwagi na samą tylko treść weksla, bez kontroli treści umowy, na podstawie której doszło do jego wystawienia – co jest szczególnie istotne w przypadku, gdy istnieją uzasadnione przypuszczenia, że zawarte w umowie klauzule mogą mieć charakter abuzywny.

W kontekście tym nie bez znaczenia pozostaje również sam status konsumenta, który będąc słabszą stroną umowy, wymaga szczególnej ochrony ze strony państwa. Dotyczy to zarówno wprowadzenia i przestrzegania odpowiednich przepisów na etapie kształtowania stosunków prawnych z konsumentami, jak i norm o charakterze procesowym – w przypadku dochodzenia stosownych roszczeń. Rację ma zatem skarżący, że nieprawidłowe zastosowanie wskazanych przepisów, doprowadziło do pozbawienia pozwanej – jako konsumenta,

należytej ochrony prawnej. Zaistnienie przesłanek szczegółowych oraz przesłanki funkcjonalnej z art. 89 § 1 u.SN uzasadnia stwierdzenie, iż uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty jest proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność z art. 2 Konstytucji RP.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN orzekł jak w sentencji. Na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

Zdanie odrębne od wyroku złożył ławnik Sądu Najwyższego Robert Burek.

[SOP]

[ał]

**Zdanie odrębne do całości wyroku Sądu Najwyższego
z dnia 03 kwietnia 2024 r., w sprawie o sygnaturze akt II NSNc
235/23**

Niniejszym zdaniem odrębnym notyfikuję uzasadnione orzecznictwem krajowym, unijnym i międzynarodowym wątpliwości prawne odnośnie do statusu sędziów SN powołanych z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w jej obecnym kształcie ustawowym, a więc biorących udział w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r. Jest bowiem KRS organem niekonstytucyjnym, pozbawionym przymiotów niezbędnych dla pełnienia swej konstytucyjnej roli. Prawidłowe rozumienie i ugruntowana interpretacja art. 187 ust. 1 pkt. 1), 2) i 3) w związku z art. 173 Konstytucji RP wykluczają i czynią niekonstytucyjnym rozwiązanie ustawowe odnoszące się do składu obecnej KRS i sposobu jej powołania. Nadto w obecnym stanie prawa polskiego powołanie sędziego przez prezydenta RP w żaden sposób nie uzdrowia i nie likwiduje nieusuwalnych wad prawnych procedury nominacyjnej.

Wyżej wskazane poważne wady prawne, przy powołaniu sędziów rzutują

na wszystkie orzeczenia, w tym także w niniejszej sprawie. Jest ono prawnie podważalne, skoro w każdym podobnym przypadku na gruncie procedury karnej zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza, zaś w procedurze cywilnej przyczyna nieważności postępowania. W konsekwencji wyrażam wątpliwość, że orzeczenie da jedynie złudzenie pewności rozstrzygnięcia prawnego a strony mogą kwestionować je indywidualnie w oparciu o dostępne środki w procedurach krajowych i międzynarodowych, co w dodatku może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą państwa za naruszenie prawa krajowego, unijnego i międzynarodowego.

Notyfikując niniejszym zdanie odrębne, kieruję się istniejącym orzecznictwem krajowym, unijnym i międzynarodowym, a także Uchwałą nr 3/2023 Rady Ławniczej SN z dnia 12 października 2023 r. w sprawie dalszych zaleceń odnośnie do orzekania ławników Sądu Najwyższego, wydaną na podstawie ekspertyz wybitnych autorytetów prawniczych i odwołującą się do odpowiednich wyroków, interpretacji i orzeczeń. Poruszony problem ujęto w szczególności w Uchwale Składu Połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 23 stycznia 2020, sygn. BSA I-4110-1/20, przy czym tzw. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020, sygn. U 2/20 stwierdzający jej rzekomą niezgodność z Konstytucją RP nie może być wzięty pod uwagę, co wynika m.in. z Postanowienia SN z 13 kwietnia 2023 r. w sprawie sygn. III CB 6/23, w którym udokumentowano obszernie i z odesłaniem jednoznaczne zdanie prawidłowego orzecznictwa i literatury przedmiotu na temat ww. ekscesu orzeczniczego TK. Poruszony przeze mnie problem prawny winien być również rozpatrzony w zgodzie z uchwałą siedmioosobowego składu Izby Karnej SN z 2 czerwca 2022 r., sygn. I KZP 2/22, w świetle której wadliwość powołania dotyczy wszystkich sędziów SN powołanych w powyższych warunkach, a żaden sędzia SN, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego. Jest to rozwinięcie ww. uchwały trzech połączonych Izb SN, odnoszącej tę okoliczność prawną także do art. 379 pkt 4 Kodeksu postępowania cywilnego. Szczególne znaczenie odgrywają również wyroki Wielkiej Izby TSUE, m.in.: z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18 A.K. i inni;

z 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18 A.B. i inni; z 15 Lipca 2021 r. w sprawie C-791/19 Komisja przeciwko Polsce; z 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19 W.Ż.; z 5 czerwca 2023 r., w sprawie C-204/21 Komisja przeciwko Polsce, a także wyroki ETPC, m.in.: z 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19); z 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19); z 3 lutego 2022 r. w sprawie Advance Pharma przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20); z 15 marca 2022 r. w sprawie Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18), itp.

Robert Burek

r.g.

[ał]